

Динамика на енергийната политика на ЕС и България през последните години засягаща МСП

Намаляването на потреблението и загубите на енергия имат все по-голямо значение за ЕС. През 2007 г. лидерите на ЕС си поставиха за цел да намалят годишното потребление на енергия в рамките на ЕС с 20% до 2020 г. През 2018 г., като част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“, беше поставена нова цел за намаляване на потреблението на енергия най-малко с 32,5% до 2030 г. Особено сериозно внимание на този проблем се обърна след започването на войната в Украйна и намаляването на доставките на газ за Европа от страна на Русия. Мерките за повишаване на енергийната ефективност все по-често се разглеждат като средство не само за постигане на устойчиви енергийни доставки, но и като възможност за намаляване на потреблението на енергийните ресурси преди всичко в икономиката. Всички подобни мерки водят и до намаляване на емисиите на парникови газове, повишаване на сигурността на доставките и намаляване на разходите за внос, но и за увеличаване на конкурентоспособността на ЕС.

Енергийната политика на ЕС

Енергийната политика за Европа съставлява част от общите цели на икономическата политика на ЕС. Три са отправните точки на европейската енергийна политика: борба с изменението на климата, насърчаване на създаването на растеж и работни места и ограничаване на външната зависимост на ЕС от вноса на газ и петрол. Повече от 3 десетилетия за решаването на основните проблеми на енергията Европа изгражда целенасочена политика. Първоначално е публикувана „Бялата книга за енергийната политика на ЕС“ (COM(95) 682), по-късно Зелената книга „Към европейска стратегия за сигурност на енергийните доставки“ (COM(2000) 769 (от 2005г.), а през последните няколко години са приети редица директиви, регламенти и решения на Европейската комисия и Европейския парламент.

С публикуването на Зелената книга за енергийната ефективност Комисията предизвика обсъждане относно ефективните начини за използване на енергията. Европейската енергийна политика се насочва към гарантиране сигурност на енергийните доставки, ограничаване на промените в климата и внедряване на интегриран подход към енергийната ефективност, като се въвеждат и изпълняват общоприети европейски цели, критерии и стандарти.

Енергийната ефективност има огромно значение за гражданите на ЕС. Все повече граждани и фирми усещат въздействието на увеличените сметки за енергия. Намаляването на енергопотреблението е най-подходящият дългосрочен отговор. Енергоспестяването представлява и за държавите членки на ЕС най-директният и икономически ефективен начин за преодоляване на ключовите енергийни предизвикателства по отношение на устойчивото развитие, сигурността на доставките и конкурентоспособността, както това е отбелязано при формулирането на стратегическите цели в документа „Енергийна политика за Европа“. „Негативчасовете“, т.е. избегнатото чрез енергоспестявания потребление на енергия, се превръщат в най-важния енергиен източник. Например, ако нямаше подобрения на енергийната ефективност, годишното крайно енергопотребление би нараснало за периода 1997 г. - 2006 г. със 115 милиона тона н.е., т.е. с 11%, което представлява 1/3 от целия внос на суров нефт през 2006 г. в страните от ЕС-27.

Поради това енергийната ефективност се налага като приоритет в обединена Европа. Европейските институции работят за изграждане на интегриран подход към създаването на нова обща Енергийна политика за Европа.

С цел да се осигури на потребителите в Европейския съюз (ЕС) сигурно, устойчиво, конкурентоспособно и достъпно снабдяване с енергия, Европейската комисия (ЕК) прие Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата, приета на 25.02.2015 г. Като резултат от тази стратегия е създаден Енергиен съюз¹, който е свързан основно с преобразуването на енергийната система на Европа и въвеждането на всеобхватна и правно обвързваща рамка за постигане на целите на глобалното и всеобщо споразумение за изменението на климата, прието от световните лидери на 12 декември 2015 г. в Париж.

В основата на Енергийния съюз е ефективното използване на ресурсите, развитието на вътрешния енергиен пазар, ангажирането на гражданите с енергийния преход, възможността те да се ползват от новите технологии, за да се намалят сметките, активното им участие на пазара и защитата на уязвимите потребители. На 16.02.2016 г. ЕК представи пакет от мерки за енергийна сигурност.

Пакетът съдържа широк набор от мерки за повишаване на устойчивостта на ЕС при нарушаване на доставките на газ. Тези мерки включват намаляване на търсенето на енергия, повишаване на производството на енергия в Европа (включително от възобновяеми енергийни източници), по-нататъшно разработване на добре функциониращ и напълно интегриран вътрешен енергиен пазар, както и диверсификация на енергийните източници, доставчици и маршрути. Освен това, предложенията осигуряват по-голяма прозрачност на европейския енергиен пазар и укрепват солидарността между държавите членки. Пакетът, приет от Комисията включва: Регламент за сигурността на доставките на газ, Решение относно междуправителствените споразумения в енергетиката, Втечен природен газ (ВПГ) и стратегия за съхранение на газ и Стратегия за отоплението и охлаждането.

В Енергийния съюз тясно се преплитат пет измерения, които да допринесат за постигане на по-голяма енергийна сигурност, устойчивост и конкурентоспособност: (1) енергийна сигурност, солидарност и доверие; (2) интегриран европейски енергиен пазар; (3)

---

¹ Целта на един устойчив енергиен съюз, основан на амбициозна политика по отношение на климата, е да осигури на европейските потребители — домакинствата и предприятията — сигурно, устойчиво, конкурентоспособно и достъпно енергоснабдяване. За постигането на тази цел ще е необходимо основно преобразуване на енергийната система на Европа.

енергийна ефективност; (4) декарбонизация на икономиката; (5) изследвания, иновации и конкурентоспособност.

С приемането на законодателния пакет „Чиста енергия за всички европейци“, Европейският съюз въвежда ясни и амбициозни цели до 2030 г. в областта на енергията от възобновяеми източници (ВИ) и енергийната ефективност. Пакетът от мерки цели да се създадат условия за развитие на конкурентен, гъвкав и ориентиран към потребителите пазар на енергия, както и на устойчива, модерна и неутрална по отношение на климата икономика. Очакванията са новата регулаторна рамка да даде възможност на потребителите да бъдат активна част от енергийната система и да управляват търсенето и предлагането, като им се предостави информация, достъп до надеждни инструменти за ценови сравнения, избор и възможности да действат гъвкаво.

Съществуват пет стълба на политиката за енергийна ефективност на ЕС:

- 1) общата политическа рамка и дейностите, предприемани съгласно Европейския план за действие за енергийна ефективност;

- 2) Националните планове за енергийна ефективност, основаващи се на Рамковата директива за енергийните услуги;

- 3) правната рамка за сектора с най-голямо енергопотребление — сградите, както и за енергопотребяващите продукти;

- 4) допълнителни инструменти за прилагане на тази политика — като целево финансиране, осигуряване на информация и мрежови организации, като например Споразумението на кметове (Covenant of Mayors) и Устойчива енергия Европа (Sustainable Energy Europe); както и

- 5) международното сътрудничество в областта на енергийната ефективност.

Основен приоритет на европейската политика е подобряването на енергийната ефективност и водещите инструменти за постигането на тази цел са - Директива 2002/91/ЕО относно енергийните характеристики на сградите, Директива 2006/32/ЕО относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги и Директива 2005/32/ЕО за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към енергоемките продукти. Тези директиви, и свързаното с тях законодателство са също така и база за политиките на ЕС за постигане на устойчиво производство и устойчиво потребление.

За гарантиране постигането на тези цели Съветът на ЕС по конкурентоспособност разработи План за действие по ЕЕ (приет от Съвета на 26 септември) Европейският план за действие по ЕЕ очертава 10 приоритетни области:

---

1. Етикетиране на уреди и стандарти за минимална енергийна консумация.
  2. ЕЕ в сградите и изграждане на пасивните къщи.
  3. Ефективно генериране и разпространение на енергия.
  4. Ефективни горива за автомобилите.
  5. Финансова помощ за инвестиране в ЕЕ при МСП и ЕСКО фирмите.
  6. Насърчаване на ЕЕ в новите страни членки.
  7. Кохерентно използване на данъците.
  8. Повишаване на информираността в областта на ЕЕ.
  9. ЕЕ в застроените площи.
  10. Насърчаване на ЕЕ в световен мащаб.
-

В основата на Енергийния съюз стои ефективното използване на ресурсите, развитието на вътрешния енергиен пазар, ангажирането на гражданите с енергийния

преход, възможността те да се ползват от новите технологии, за да намалят сметките си, активното им участие на пазара и защитата на уязвимите потребители.

В Енергийния съюз тясно се преплитат пет измерения, които да допринесат за постигане на по-голяма енергийна сигурност, устойчивост и конкурентоспособност: (1) енергийна сигурност, солидарност и доверие; (2) интегриран европейски енергиен пазар; (3) енергийна ефективност; (4) декарбонизация на икономиката; (5) изследвания, иновации и конкурентоспособност.

С приемането на законодателния пакет „Чиста енергия за всички европейци“, Европейският съюз въвежда ясни и амбициозни цели до 2030 г. в областта на енергията от възобновяеми източници (ВИ) и енергийната ефективност. Пакетът от мерки цели да се създадат условия за развитие на конкурентен, гъвкав и ориентиран към потребителите пазар на енергия, както и на устойчива, модерна и неутрална по отношение на климата икономика. Очакванията са новата регулаторна рамка да даде възможност на потребителите да бъдат активна част от енергийната система и да управляват търсенето и предлагането, като им се предостави информация, достъп до надеждни инструменти за ценови сравнения, избор и възможности да действат гъвкаво.

Влизане в сила на тези предложения и кога ще може да се кандидатства за тях

Предложеният регламент на Съвета относно инструмент за извънредни ситуации в електроснабдяването и солидарна вноска на сектора на изкопаемите горива се основава на член 122 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Поради това, за да бъде одобрено предложението се изисква гласуване с квалифицирано мнозинство в Съвета, а приемането му ще зависи от вътрешните процедури на Съвета. С оглед на извънредната ситуация държавите членки вече изразиха намерението си бързо да работят по очакваните предложения на Комисията.

Предложените мерки имат извънреден характер и поради това следва да бъдат ограничени във времето. Инструментът за извънредни ситуации в електроснабдяването следва да започне да се прилага не по-късно от 1 декември 2022 г., като прилагането му не следва да продължи след 31 март 2023 г. Комисията поема ангажимент да извърши преглед на инструмента за извънредни ситуации в областта на електроснабдяването до 28 февруари 2023 г., като вземе предвид положението с доставките на електроенергия и цените на електроенергията в целия ЕС, и да представи на Съвета доклад с основните констатации от прегледа.

Солидарната вноска на сектора на изкопаемите горива ще се прилага в продължение на една година след влизането в сила. До 15 октомври 2023 г. Комисията ще извърши преглед с оглед на общото състояние на сектора на изкопаемите горива и генерираните излишъци от печалби и ще представи на Съвета доклад относно основните констатации от прегледа.

Предложеният регламент на Съвета съдържа задължения за редовно докладване, считано от 1 декември 2022 г., чрез които Комисията ще наблюдава приемането и прилагането на мерки от страна на държавите членки. Редовното наблюдение е важно за запазване на функционирането и целостта на вътрешния пазар на ЕС, тъй като функциониращите трансгранични енергийни пазари са от ключово значение за гарантиране на сигурността на доставките в ситуация на недостиг.

До каква степен тези мерки ще спестят на гражданите и предприятията сметките им за енергия?

Комисията е изчислила, че на годишна база държавите членки ще могат да съберат до **117 милиарда евро** от предложения временен таван на приходите за определените производители на електроенергия. Събраните от излишъка приходи ще трябва да бъдат насочвани от държавите членки към крайните потребители на електроенергия, независимо дали са частни лица или търговски дружества, които са изложени на високи цени. Тези приходи могат да се използват за предоставяне на подпомагане на доходите, отстъпки, инвестиции във възобновяеми енергийни източници, енергийна ефективност или технологии за декарбонизация. Предоставената подкрепа следва да запази стимула за намаляване на търсенето. Решенията за конкретното разпределение ще се вземат на национално равнище в съответствие с принципите, установени в регламента.

Конкретния размер на приходите по държави членки ще бъде свързан с количеството електроенергия, произведена по определни технологии, и с равнището на цените на електроенергията по време на прилагането на мерките. Той ще варира в зависимост от енергийния микс и структурата на схемите за подпомагане на енергията от възобновяеми източници във всяка държава членка.

Временната солидарна вноска въз основа на облагаемата свръхпечалба, реализирана през финансовата 2022 година за енергийните предприятия в секторите на петрола, природния газ, въглищата и нефтопреработката в Съюза, би могла да донесе според някои оценки приблизително до **25 милиарда евро** публични приходи, които да бъдат преразпределени от държавите членки при спазване на правото на Съюза. В днешните предложения се посочва, че тези печалби следва да бъдат предназначени за домакинствата и дружествата, включително за енергоемките отрасли, за да се смекчат последиците от трайно високите цени на енергията, да се намали потреблението на енергия и да се засили енергийната независимост на ЕС.

В допълнение към приходите, генерирани за държавите членки, намаляването на търсенето в електроенергийния сектор също може да спомогне за понижаване на цените, като намали необходимостта от нужните за посрещане на търсенето скъпи газови електроцентрали.

Зелената трансформация ще засили икономическия растеж, сигурността и действията в областта на климата за Европа и нейните партньори. Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ) е в основата на плана REPowerEU, като подпомага координираното планиране и финансиране на трансгранична и национална инфраструктура, както и на енергийни проекти и реформи. Комисията предлага да се направят целенасочени изменения на Регламента за МВУ, за да се включат специални глави за REPowerEU в съществуващите планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ) на държавите-членки, в допълнение към големия брой съответни реформи и инвестиции, които вече са включени в ПВУ. Специфичните за всяка държава препоръки в рамките на цикъла на европейския семестър през 2022 г. ще допринесат за този процес. Какво предлага планът на Комисията?

Енергийната политика на България

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година, е разработена на основание чл. 4, ал. 2, т. 1 от Закона за енергетиката и отразява визията на държавата за развитие на енергийния сектор до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии. В Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с

хоризонт до 2050 година, (Стратегията) са заложили общите европейски политики и цели за развитие на енергетиката и за ограничаване изменението на климата, като са отразени националните специфики в областта на енергийните ресурси, производството, преноса и разпределението на енергия.

Дефинирани са основните стратегически решения, насочени към постигането на националните цели и гарантирането на българските интереси.

Стратегията отразява ясно тенденциите, мерките и политиките в областта на енергийната сигурност, енергийната ефективност, либерализацията на електроенергийния и газовия пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар, развитието и внедряването на нови енергийни технологии. Тези политики намират отражение и в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., с хоризонт до 2050 г., който е изготвен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата. Стратегията определя общата рамка за провеждане на енергийната политика в Република България до 2030 г., с хоризонт до 2050 г. и е разработена на базата на анализ за състоянието на сектор Енергетика в страната и региона и оценка на неговия потенциал. Отчетени са:

- (1) натрупаният през годините опит при управление на енергийната система в страната;
- (2) потенциалът за работа на съществуващите производствени енергийни мощности, след тяхната рехабилитация и модернизация;
- (3) необходимостта от изграждане на нови електропроизводствени мощности, отговарящи на екологичните изисквания и най-високите критерии за безопасност и устойчивост;
- (4) необходимостта от ускорено внедряване на нови високоефективни енергийни технологии и мерки, водещи до значимо намаление на енергийното потребление и разходите за енергия.

В изпълнение на ангажиментите на Република България за постигане целите на европейската енергийна политика за създаване на Енергиен съюз, в Стратегията за устойчиво енергийно развитие на страната до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., са заложили следните основни приоритети:

1. Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие;
2. Развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар и защита на потребителите чрез гарантиране на прозрачни, конкурентни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги;
3. Повишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайно потребление на енергия;
4. Устойчиво енергийно развитие за чиста енергия и декарбонизация на икономиката;
5. Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.

Във връзка с изпълнението на тези национални енергийни приоритети до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., и за осигуряване приноса на България за изпълнение на общата европейска енергийна политика са заложили следните цели до 2030 г.:

- Намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 - 27.89%;

- Намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 - 31.67%;
- 27.09% дял на енергията от ВИ в брутно крайно потребление на енергия;
- най-малко 15% междусистемна електроенергийна свързаност.

При определяне на националните приоритети и цели за енергийно развитие до 2030 г., са отчетени следните ключови фактори:

1. Изпълнение на европейските политики и цели в областта на енергетиката и климата;
2. Прогноза за макроикономическите показатели на страната;
3. Отчитане спецификата на националния енергиен микс, наличните местни енергийни ресурси, гарантиране на енергийната сигурност, конкурентоспособността на икономиката, както и социалното отражение на прехода към декарбонизация;
4. Прогнозите за производство и потребление на енергия в страната и региона.

При реализиране на заложените политики, приоритети, цели и прогнози в Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г., ще се постигне:

- Сигурна и устойчива енергийна система;
- Високотехнологична, конкурентна и финансово стабилна енергетика;
- По-ефективно използване на енергията;
- Добре развита инфраструктура и междусистемна свързаност;
- Производство и потребление на повече чиста енергия;
- По-ниска енергийна интензивност във всички сектори на икономиката на страната;
- Достъпна енергия на справедливи цени за българските граждани и бизнеса.

Драматичното увеличение на цените на електроенергията след войната в Украйна оказва натиск върху домакинствата, малките и средните предприятия и промишлеността в ЕС като цяло. Уязвимите клиенти и енергийно бедните граждани са най-силно засегнати, но все повече домакинствата със средни доходи и МСП също рискуват да не са в състояние да плащат сметките си за енергия.

С цел намаляване на зависимостта от руските изкопаеми горива Европейската комисия излезе с план за стимулиране на енергийната ефективност, диверсификация на доставките и ускоряване на прехода на ЕС към чиста енергия, наречен REPowerEU. За да финансира плана, Комисията предложи да мобилизира 300 милиарда евро, главно от вече съществуващия фонд на ЕС за възстановяване. С плана се очертава необходимостта от мащабно разширяване на слънчевата и вятърната енергия.

В отговор на новите потребности бе разработен и одобрен План за възстановяване и устойчивост, който да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от пандемията от COVID-19 както и да създаде една по-устойчива, справедлива и успешна икономика. В преследването на тези цели правителството изработи набор от мерки и реформи, които не само целят да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият и повишат. Това от своя страна ще позволи в дългосрочен план да бъде постигната стратегическата цел за конвергенция на българската икономика и нивата на доходите със средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Европейския зелен пакт и диверсификацията на енергийните ресурси.

Освен това правителството осигури комплект от спешни мерки е отговор на неотложния приоритет за предпазване на потребителите в ЕС от по-високите цени на енергията през тази зима. Предложената спешна намеса е още един етап от работата на правителството по инструментите за намаляване на цените, която започна през октомври миналата година и продължи през изминалата година.

Мерки за енергийна ефективност

Спестяване на енергия

ЕК оценява спестяването/пестенето на енергия като най-бързият и евтин начин за справяне с настоящата енергийна криза и за намаляване на сметките. Комисията предлага да се засилят дългосрочните мерки за енергийна ефективност, включително **да се увеличи от 9 % на 13 % задължителната цел за енергийна ефективност** в рамките на пакета „Fit for 55“ от европейското законодателство в пакета Зелена сделка. Спестяването на енергия сега ще ни помогне да се подготвим за потенциалните предизвикателства на следващата зима. Затова Комисията публикува и „Съобщение на ЕС за спестяване на енергия“, в което подробно се описват краткосрочните промени в поведението, които биха могли да намалят търсенето на газ и нефт с 5 %, и се насърчават държавите-членки да започнат конкретни **комуникационни кампании**, насочени към домакинствата и индустрията. Държавите-членки се насърчават също така да използват **фискални мерки за насърчаване на енергоспестяването, като например намалени ставки на ДДС за енергийно ефективни отоплителни системи, изолация на сгради и уреди и продукти**. Комисията също така определя мерки за непредвидени ситуации в случай на сериозно прекъсване на доставките и ще издаде насоки относно критерии за приоритизиране за потребителите и ще улесни изготвянето на координиран план на ЕС за намаляване на търсенето.

Разнообразяване на доставките и подкрепа за международните партньори на ЕС

В продължение на няколко месеца ЕС работи с международни партньори за диверсифициране на доставките и осигури рекордни нива на внос на втечен природен газ и по-високи доставки на газ по тръбопроводи.

Новосъздадената Енергийна платформа на ЕС, подкрепена от регионални работни групи, ще даде възможност за **доброволни общи покупки** на газ, втечен природен газ и водород чрез обединяване на търсенето, оптимизиране на използването на инфраструктурата и координиране на контактите с доставчиците. Като следваща стъпка и възпроизвеждайки амбицията на общата програма за закупуване на ваксини, Комисията ще обмисли разработването на **„механизъм за съвместно закупуване“**, който ще договаря и сключва договори за закупуване на газ от името на участващите държави-членки. Комисията ще обмисли и законодателни мерки, които да изискват от държавите-членки диверсификация на доставките на газ с течение на времето. Платформата ще даде възможност и за съвместно закупуване на водород от възобновяеми източници.

Приетата на 18 май 2022, **Външна енергийна стратегия на ЕС** ще улесни диверсификацията на енергийните източници и изграждането на дългосрочни партньорства с доставчиците, включително сътрудничество в областта на водорода или други зелени технологии. По линия на Глобалния портал / Global Gateway стратегията дава приоритет на ангажимента на ЕС за глобален зелен и справедлив енергиен преход, увеличаване на икономии на енергия и енергийната ефективност, за да се намали натискът върху цените, да се стимулира развитието на възобновяемите енергийни

източници и водорода и да се засили енергийната дипломация. В Средиземно и Северно море ще бъдат изградени големи водородни коридори.

Действия съгласно плана REPowerEU

Новите реалности в геополитическо отношение и на енергийния пазар изискват драстично ускоряване на прехода към чиста енергия и увеличаване на енергийната независимост на Европа от ненадеждни доставчици и нестабилни изкопаеми горива.

REPowerEU е планът на Европейската комисия, чрез който Европа да престане да зависи от руските изкопаеми горива много преди 2030 г. с оглед на руското нашествие в Украйна.

85 % от европейците смятат, че ЕС трябва възможно най-скоро да намали зависимостта си от руския газ и нефт, за да подкрепи Украйна. Действайки като Съюз, Европа може да постигне това по-бързо.

Планът REPowerEU съдържа редица мерки за бързо намаляване на зависимостта от руските изкопаеми горива и за ускоряване на екологичния преход, като същевременно се повиши издръжливостта на енергийната система в целия ЕС. Той се основава на:

Диверсифициране

ЕС работи с международни партньори за намирането на алтернативни енергийни доставки. В краткосрочен план имаме спешна нужда от алтернативни доставки на газ, нефт и въглища, а в бъдеще ще се нуждаем и от водород от възобновяеми източници.

Икономии

Всеки гражданин, всяко предприятие и всяка организация могат да спестят енергия. Ако всички се ангажираме да променим малко поведението си, разликата може да бъде съществена. Освен това ще бъдат необходими извънредни мерки в случай на прекъсвания на доставките.

Ускоряване на прехода към чиста енергия

Енергията от възобновяеми източници е най-евтината и най-чистата, с която разполагаме, и можем сами да я произвеждаме, което ще намали необходимостта от енергиен внос. REPowerEU ще ускори екологичния преход и ще стимулира огромни инвестиции в енергия от възобновяеми източници. Необходимо е също така да осигурим възможности за промишлеността и транспорта да заменят по-бързо изкопаемите горива, за да намалим емисиите и зависимостта.

Краткосрочни и средносрочни мерки, които трябва да бъдат изпълнени преди 2027 г.

Чиста енергия

Прекратяването на зависимостта на ЕС от руски изкопаеми горива ще изисква значително увеличаване на възобновяемите енергийни източници, както и по-бърза електрификация и заместване на топлинната енергия и горивата от изкопаеми източници в секторите на промишлеността, сградите и транспорта. Преходът към чиста енергия ще помогне с времето да се намалят цените на енергията и зависимостта от вноса.

Енергията от възобновяеми източници е най-евтината и най-чистата, с която разполагаме, и можем сами да я произвеждаме, което ще намали необходимостта от енергиен внос. Комисията предлага да се увеличи целта на ЕС за 2030 г. за енергия от

възобновяеми енергийни източници от **40 %** **понастоящем** на **45 %**. С плана REPowerEU общият капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници ще достигне **1236 GW** до 2030 г. вместо предвидените по инициативата „Подготвени за цел 55“ **1067 GW** за същия период

Стратегията на ЕС за слънчевата енергия ще даде тласък на навлизането на фотоволтаичната енергия. С тази стратегия, която е част от плана REPowerEU, се цели да бъдат въведени в експлоатация новоинсталирани слънчеви фотоволтаични инсталации с мощност над **320 GW** до 2025 г. (което е над два пъти повече от настоящото равнище) и почти **600 GW** до 2030 г. Тези готови за действие допълнителни мощности ще заместят потреблението на **9 млрд. куб. метра** природен газ годишно до 2027 г.

Чиста промишленост

Замяната на въглищата, нефта и газа в промишлените процеси ще спомогне за намаляване на зависимостта от руските изкопаеми горива, като същевременно ще бъде преход към по-чисти енергийни източници, ще засили конкурентоспособността на промишлеността и ще подкрепи водещата технологична роля в международен план.

- Електрификацията, енергийната ефективност и внедряването на възобновяеми енергийни източници могат да създадат предпоставки за спестяване в промишлеността на **35 млрд. куб. метра** природен газ до 2030 г. в допълнение към целите по инициативата „Подготвени за цел 55“;
- Най-голямо намаление на потреблението на газ — почти **22 млрд. куб. метра** — може да бъде постигнато в секторите на неметалните минерали, цимента, стъклото и керамиката, производство на химикали и в рафинериите;
- До 2030 г. се очаква около **30 %** от първичното производство на стомана в ЕС да бъде декарбонизирано на основата на водород от възобновяеми източници.

Промишленият сектор ще играе също така ключова роля в разширяването на производството на оборудване и компоненти, необходими за бързото трансформиране на нашата енергийна система.

Икономии на енергия

Енергоспестяването е най-евтиният, сигурен и чист начин за намаляване на зависимостта ни от руски изкопаеми горива. Всички ние лесно можем да участваме в намаляването на енергопотреблението — както потребителите и предприятията, така и всички промишлени сектори. Заедно с мерките за енергийна ефективност индивидуалните ни действия ще се отразят положително върху цените, като доведат до пряко намаляване на сметките ни за енергия, повишаване на устойчивостта на икономиката ни и ускоряване на прехода на ЕС към чиста енергия.

Съществуват много начини за намаляване на енергопотреблението във всекидневния ни живот, включително чрез:

- намаляване на температурата на отопление или по-малко използване на климатични инсталации
- използване по по-ефективен начин на домакинските уреди
- по-икономично шофиране
- увеличаване на използването на обществен транспорт и активната мобилност
- изключване на светлините.

Всички потребители на енергия трябва да са осведомени относно най-добрите възможности за икономии и най-ефективните стъпки, които могат да предприемат. Комисията ще подкрепя гражданите с целева информация, за да им помогне да правят информиран избор и енергийно ефективни покупки. Ще работим заедно с организации като Международната агенция по енергетика, държавите членки и органите на местната власт с цел определянето и насърчаването най-ефективните действия по отношение на енергоспестяването.

Финансиране на плана REPowerEU

До 2027 г. са нужни допълнителни инвестиции в размер на **210 милиарда евро** за постепенно преустановяване на руския внос на изкопаеми горива, който понастоящем струва на европейските данъкоплатци близо **100 милиарда евро** годишно.

Механизмът за възстановяване и устойчивост е в основата на изпълнението на плана REPowerEU, като чрез него се предоставя допълнително финансиране от ЕС. Държавите членки следва да добавят глава за плана REPowerEU към своите планове за възстановяване и устойчивост, за да насочат инвестиции към приоритетите по плана REPowerEU и да извършат необходимите реформи.

Държавите членки могат да използват оставащите заеми по Механизма за възстановяване и устойчивост (понастоящем **225 милиарда евро**) и новите безвъзмездни средства по линия на Механизма, финансирани чрез тръжната продажба на квоти по системата за търговия с емисии, които понастоящем се държат в резерва за стабилност на пазара, възлизащи на **20 милиарда евро**.

Сред другите източници на финансиране на REPowerEU са:

- средствата по линия на политиката на сближаване
- Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
- Механизмът за свързване на Европа
- Фондът за иновации
- национално финансиране и финансиране от Съюза в подкрепа на целите на плана REPowerEU
- национални фискални мерки
- частни инвестиции
- Европейската инвестиционна банка.

Работа с международните партньори

Искаме да изградим дългосрочни и взаимноизгодни партньорства — като насърчим енергията от възобновяеми източници, повишим енергийната ефективност по света и си сътрудничим в областта на зелените технологии и иновациите. Новата платформа на ЕС в областта на енергетиката ще изиграе ключова роля за обединяване на търсенето, координиране на ползването на инфраструктурата, договаряне с международните партньори и подготовка за съвместно закупуване на газ и водород.

ЕС ще продължи да работи и с Г-7, Г-20 и други международни форуми, включително с ОПЕК и Международната агенция по енергетика, за да се гарантира доброто функциониране на световните пазари на петрол.

Ускоряване на въвеждането на възобновяеми енергийни източници

Масовото разгръщане и ускоряване на използването на възобновяема енергия в производството на електроенергия, в промишлеността, сградите и транспорта ще ускори независимостта на ЕС, ще даде тласък на екологичния преход и ще намали цените с течение на времето. Комисията предлага да се **увеличи водещата цел за 2030 г. за възобновяемите енергийни източници от 40 % на 45 %** в рамките на пакета „FF55“. Определянето на тази обща повишена амбиция ще създаде рамка за други инициативи, включително:

- Специална стратегия на ЕС за слънчевата енергия за **удвояване на фотоволтаичния капацитет до 2025 г.** и инсталиране на 600 GW до 2030 г.
- Инициатива за **соларни покриви** с поетапно въведено правно задължение за инсталиране на соларни панели на нови обществени и търговски сгради и на нови жилищни сгради.
- Удвояване на темпа на **внедряване на термопомпи** и мерки за интегриране на геотермалната и слънчевата топлинна енергия в модернизирания районни и общински отоплителни системи.
- Препоръка на Комисията за решаване на проблема с бавното и сложно **издаване на разрешителни за големи проекти** за възобновяеми енергийни източници и целенасочено изменение на Директивата за възобновяемата енергия, за да се признае, че възобновяемата енергия е от първостепенен обществен интерес. Държавите-членки следва да въведат **специални зони за възобновяеми енергийни източници** с по-кратки и опростени процедури за издаване на разрешителни в зони с по-нисък риск за околната среда. За да се подпомогне бързото определяне на такива зони, Комисията предоставя набори от данни за екологично чувствителни зони като част от своя инструмент за цифрово картографиране на географски данни, свързани с енергетиката, промишлеността и инфраструктурата.
- Определяне на **цел за 10 млн. тона вътрешно производство на водород от възобновяеми източници и 10 млн. тона внос до 2030 г.**, за да се заменят природният газ, въглицата и нефтът в трудни за декарбонизиране промишлени отрасли и транспортни сектори. За да се ускори развитието на пазара на водород, съзакондателите ще трябва да договорят повишени подцели за конкретни сектори. Комисията също така публикува два делегирани акта относно дефинирането и производството на възобновяем водород, за да се гарантира, че производството води до нетна декарбонизация. За да се ускорят проектите за водород, е предвидено допълнително финансиране в размер на 200 млн. евро за научни изследвания, а Комисията се ангажира да приключи оценката на първите важни проекти от общ европейски интерес до лятото.
- В плана за действие за биометана се определят инструменти, включително ново индустриално партньорство за биометан и финансови стимули за увеличаване на производството до 35 млрд. куб. м до 2030 г., включително чрез Общата селскостопанска политика.

Намаляване на потреблението на изкопаеми горива в промишлеността и транспорта

Замяната на въглищата, петрола и природния газ в промишлените процеси ще намали емисиите на парникови газове и ще укрепи сигурността и конкурентоспособността. Енергийните спестявания, ефективността, заместването на горивата, електрификацията и засиленото използване на възобновяем водород, биогаз и биометан в промишлеността могат да спестят до 35 млрд. куб. м природен газ до 2030 г. в допълнение към предвиденото в предложенията „FF55“.

Комисията ще въведе **договори за разлика при въглеродните емисии**, за да подпомогне въвеждането на екологичен водород в индустрията, както и **специално финансиране** за REPowerEU в рамките на Фонда за иновации, като използва приходите от търговията с емисии, за да подкрепи допълнително изходът от руската зависимост от изкопаеми горива.

Комисията също така дава насоки относно възобновяемата енергия и договорите за изкупуване на електроенергия (Power Purchase Agreements) и ще предостави технически консултантски механизъм съвместно с Европейската инвестиционна банка. За да се запази и възвърне технологичното и индустриалното лидерство в области като слънчевата енергия и водорода, както и за да се подкрепи работната сила, Комисията предлага да се създаде **Съюз на слънчевата индустрия на ЕС** и широкомащабно партньорство за умения. Комисията също така ще засили работата по доставките на критични суровини за тази индустрия и ще подготви законодателно предложение.

За да се увеличат икономите на енергия и ефективността в транспортния сектор и да се ускори преходът към превозни средства с нулеви емисии, Комисията ще представи пакет за **екологизиране на товарния транспорт**, целящ значително повишаване на енергийната ефективност в сектора, и ще разгледа законодателна инициатива за **увеличаване на дела на превозните средства с нулеви емисии в обществените и корпоративните автомобилни паркове над определен мащаб**. Съобщението на ЕС за пестене на енергия включва и много препоръки към градовете, регионите и националните органи, които могат ефективно да допринесат за заместването на изкопаемите горива в транспортния сектор.

SMART инвестиции

Постигането на целите на REPowerEU изисква допълнителни инвестиции в размер на 210 милиарда евро от сега до 2027 г. Това е първоначална вноска за нашата независимост и сигурност. Намаляването на вноса на руски изкопаеми горива също може да ни спести почти 100 млрд. евро годишно. Тези инвестиции трябва да бъдат осигурени от частния и публичния сектор, както и на национално, трансгранично и европейско равнище.

В подкрепа на REPowerEU вече са на разположение **225 млрд. евро** под формата на заеми по линия на МВУ. Днес, 18 май 2022, Комисията прие законодателни актове и насоки за държавите членки за това как да променят и допълнят своите ПВУ в контекста на REPowerEU. Освен това Комисията предлага да се увеличи финансовият пакет на МВУ с **20 млрд. евро** под формата на безвъзмездни средства от продажбата на квоти от Системата за търговия с емисии на ЕС, които понастоящем се държат в Резерва за стабилност на пазара, които да бъдат продадени на търг по начин, който не нарушава функционирането на пазара. По този начин СТЕ не само намалява емисиите и използването на изкопаеми горива, но и набира необходимите средства за постигане на енергийна независимост.

В рамките на настоящата МФР, политиката на сближаване вече ще подкрепя проектите за декарбонизация и зелен преход с до **100 млрд. евро**, като инвестира във възобновяема

енергия, водород и инфраструктура. Допълнителни **26,9 млрд. евро** от кохезионните фондове могат да бъдат предоставени под формата на доброволни трансфери към ФРП. Други **7,5 млрд. евро** от Общата селскостопанска политика също са на разположение чрез доброволни трансфери към ФРР. Тази есен Комисията ще удвои финансирането, налично за широкомащабната покана за кандидатстване с проекти по линия на Иновационния фонд за 2022 г., на стойност около **3 млрд. евро**.

Трансевропейските енергийни мрежи (TEN-E) спомогнаха за създаването на устойчива и взаимосвързана газова инфраструктура на ЕС. Необходима е ограничена допълнителна газова инфраструктура, чиито инвестиции се оценяват на около **10 млрд. евро**, за да се допълни съществуващият списък с проекти от общ интерес и да се компенсира напълно бъдещата загуба на вноса на руски газ. Нуждите от заместване през следващото десетилетие могат да бъдат посрещнати, без да се блокират изкопаемите горива, да се създават невъзвръщаеми активи или да се възпрепятстват амбициите ни в областта на климата.

Ускоряването на проектите за ПОИ в областта на електроенергията също ще бъде от съществено значение за адаптирането на енергийната мрежа към бъдещите ни нужди. Това ще бъде подкрепено от Механизма за свързване на Европа, като днес Комисията отправя нова покана за представяне на предложения с бюджет от 800 млн. евро, а друга покана ще последва в началото на 2023 г.

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година, е разработена на основание чл. 4, ал. 2, т. 1 от Закона за енергетиката и отразява визията на държавата за развитие на енергийния сектор до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии.

В Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година, (Стратегията) са заложи общите европейски политики и цели за развитие на енергетиката и за ограничаване изменението на климата, като са отразени националните специфики в областта на енергийните ресурси, производството, преноса и разпределението на енергия. Дефинирани са основните стратегически решения, насочени към постигането на националните цели и гарантирането на българските интереси.

Стратегията отразява ясно тенденциите, мерките и политиките в областта на енергийната сигурност, енергийната ефективност, либерализацията на електроенергийния и газовия пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар, развитието и внедряването на нови енергийни технологии. Тези политики намират отражение и в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., с хоризонт до 2050 г., който е изготвен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.

Новата външна енергийна стратегия свързва енергийната сигурност с глобалния преход към чиста енергия чрез външна енергийна политика и дипломация, като реагира на енергийната криза, създадена от нахлуването на Русия в Украйна, и на екзистенциалната заплаха от изменението на климата. ЕС ще продължи да подкрепя енергийната сигурност и екологичния преход на Украйна, Молдова и партньорските държави в непосредственото си съседство. В стратегията се признава, че нахлуването на Русия в Украйна има глобално въздействие върху енергийните пазари, като засяга по-специално

развиващите се страни партньори. ЕС ще продължи да оказва подкрепа за сигурна, устойчива и достъпна енергия в световен мащаб.

Източници на информация:

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_bg

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_16_307

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_22_3131

<https://bnr.bg/euranetplus/post/101676237/repowereu-ambiciozniat-plan-na-ek-za-preodolavane-na-zavisimostta-ot-ruski-gaz>

<https://www.emi-bg.com/repowereu-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D1%80%D0%B7%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%B8%D0%BC/>

<https://www.parliament.bg/pub/cW/20200909030007%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%8F%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%83%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%B2%D0%BE%20%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B8%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%A0%20%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%202030%20%D0%B3..pdf>

<https://www.seea.government.bg/bg/312>

<https://www.parliament.bg/pub/cW/20200909030007%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%8F%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%83%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%B2%D0%BE%20%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B8%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%A0%20%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%202030%20%D0%B3..pdf>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/qanda_22_5490

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/bg/sheet/69/%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B8%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=celex:52015DC0080>

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на този материал е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.